

SISTEM ZA KAZNOVANJE KRIMINALCEV ZANIČ

10% KRIMINALCEV BI SE LAHKO IZTRGALO IZ ČLOVEŠKIH NIŽIN.

Tako izjavlja Rollo McBride, javni pittsburški zaščitnik.

Pittsburgh, Pa. — "Vzemite je izpod nadzorstva političarjev in znižali bodešte štivilo hudodelcev." To je filozofija Rollo McBride, ki ga je pittsburški javni imenovan javnim mestnim zaščitnikom. McBride se prav nič ne ozira, kaj pravijo političarji o njegovih nazorih, ki vsakih par let rešujejo problem: Kako znižati štivilo hudodelcev. McBride je znano, da profesionalni političarji le rešujejo ta problem, ne rešijo ga pa nikoli, ker so nesposobni za reševanje takih in drugih socialnih pojavov. Njegove izjave govore, da je precej resno študiral to vprašanje in da ga zna tudi obdelati, kajti on pravi.

"Nikar jim ne molite, ne nadlegujte jih s službami božjimi, nikar jim ne delajte pridrig s datje jim delo. Oprostite ječe in kaznilnice vpliva političarjev. In kadar pojdejo političarji, bodo bli tudi oboroženi stražarji. Izgubili bodo visoki zidovi in kaznilnice.

"Osemdeset odstotkov kriminalcev se zopet lahko vrne človeški družbi. V pittsburškem Waysovem domu imamo skozi leto opraviti s tisoč možmi. Skoro vsi postanejo zopet pošteni, ako se jim da potrebna prilika.

"Mi nimamo nikakršnih verskih služb. Mi ljudem pomagamo in ne izrabimo njih položaja za moraliziranje.

"Nekega dne bo vodstvo ječ izročeno človekoljubnim kriminologom in naš ves jetniški sistem bo doživel preobrat. Može jaz ne dočakam tega, ampak to bo naravna posledica dela, ki ga zdaj vrši pest pionirjev. Takrat bodo predavali na učilnicah o kriminologiji kod sedaj o ekonomiji.

"Prepričan sem, da je treba zgraditi tovarne in kaznilnice in kriminalci paj se uče takih rokodelstev, da se bodo lahko prehranjevali, kadar pridejo iz kaznilnice. Prav zanesljivo se potem kaznjenci ne bodo zopet vračali vanje."

"Častni sistem postane splošen," nadaljuje McBride. On meni, da v Coloradu pošiljajo kaznjence brez stražnikov na delo. Kaznilnico zapuste že v ponedeljek in vrnejo se v soboto, pa je v minoletem letu en sam ušel. V Floridi tudi pošiljajo kaznjence na delo zunaj kaznilnic. Za delo jim ne plačajo nič in kaznjenci uhajajo ob vsaki priliki. On meni, da jetničarji in drugi žele, da uhajajo. Tak častni sistem je pa njegovemu mnenju zanič, ker ne poboljša ljudi. Kadar bodo častni sistem izročili človekoljubnim kriminologom mesto političarjem, tedaj bo prišel šele uspeh.

PRIVATNA VOJNA NA OTOKU.

Bogatini hoče pregnati domovščarje.

Tampa, Fla. — V malem mestecu Marco v okraju Collier je zavlada med ljudstvom velika razburjenost. Milijonar W. G. Williams je kupil otok z mestom vred. Poslal je tje svoje privatne stražnike, da z orožjem varujejo njegovo lastnino.

Tam je naseljenih okrog 153 oseb na podlagi domovskih pravic. Ti domovščarji so se obrnili na guvernerja, da brani njih pravice. V petdnevi apelirajo, da šerif takoj odpelje oborožene deputije, ki naj prenežajo privatne pobojnike iz mesteca.

Agitirajo za "Prosveto"

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika.

Sistem kaznovanja zločincev se je izkazal ničevnega.

Preiskava tekstilne industrije je potrebna.

Svoboda govora mora veljati tudi za kukluške, zahteva Unija za civilne svobodščine.

Oficijelni Washington taji, da vlada zahteva od Belgije znižanje njene armade v svrhu, da bo ložje plačevala obresti od vojne-ga dolga.

Po svetu.

Revolta Arabcev v Tripolitani-niji; 200 Italijanov padlo.

Francija se nahaja v slabem položaju radi revolte v Maroku in Siriji. Punt med pomorščaki v mornarici.

Stavka tekstilnih delavcev v Angliji končana.

Kitajski vodja Feng mobilizira veliko armado v Mongoliji.

Callesu očitajo delavski boljše-vizem.

Amerika zahteva, da Belgija zmanjša armado

"Znižajte stroške in plačajte obresti!" je ameriška beneda. Belgijska vlada odklanja zahtevo. Dolgovna pogajanja bodo morda danes končana.

Pariz, 17. avg. — Tukaj se do-znava, da je ameriška dolgovna komisija zahtevala, da Belgija zmanjša svoje vojaške stroške za 300 milijonov frankov letno v svrhu, da bo lahko plačala za-ostale in tekoče obresti od ame-riškega vojnega dolga. Belgijska vlada je včeraj informirala bivšega premijerja Theunisa, ki vodi pogajanje glede poravnane-ga dolga v Washingtonu, da naj zahtevo odkloni. Belgija se iz-govarja, da se ne more zanašati na ligo narodov glede svoje za-ščite pred Nemčijo in da je vsled defenzivne alijance s Francijo obvezana imeti močno armado. Belgijski vladni uradniki so pe-simistični glede izida pogajanj v Washingtonu.

V belgijskih parlamentarnih krogih se širi vest, da se bodo pogajanja z Ameriko najbrž raz-drla in parlament bo poklican, da predlaga razsodišče za porav-nanje dolgov. Mogoče bo skli-cana posebna mednarodna kon-ferenca samo radi dolgov.

Washington, D. C. — Ameriški in belgijski dolgovni komi-sarji se danes (v torek) zopet snidejo. Pričakovati je, da bo danes konec zastanka. Morda pride do kakega kompromisa, ki omogoči nadaljna pogajanja ali se pa konferenca razbije. Mel-lon in Smoot, ki sta ob koncu zadnjega tedna posetila pred-sednika Coolidge na njegovih počitnicah v Vermontu, sta se vrnila z novimi navodili.

Dolgovni pogajalci se še niso zedinili glede vprašanja, da li veljajo za povojna posojila rav-no tisti pogoji kakor za vojna. Belgijci zahtevajo, da se naredi razlika med vojnimi in povojni-mi dolgovi. Vprašanje obrestne mere tudi še rešeno.

Uradni krogi v Washingtonu zanikavajo vest iz Pariza, da Zdruzene države zahtevajo zmanjšanje belgijske armade.

Astrologinja napoveduje angleško republiko.

London, 17. avg. — Miss Belle Bart, ameriška astrologinja, je te dni napovedala Angležem sil-jajno bodočnost s svojim prero-kovanjem. Bodočnost, katero miss Bart "čita iz zvezd", je sle-deča: 29. septembra t. l. Anglija odpravi svobodo govora. V letu 1926 pride diktatura, ki bo v ro-keh radikalnega direktorja Mus-solinijevega tipa. Leta 1928 bo proklamirana angleška republi-ka, na čelu katere bosta Lloyd George in Winston Churchill. Leta 1944 pride stalni svetovni mir. Takrat bo na vsem svetu ena vlada in eden parlament v Ameriki.

CALLESU OČITAJO DELAVSKI BOLJŠEVIZEM

Dokument so dobili od nekega la Huertovega fašista. — Dnevnik "Washington Post" prežvekuje zadevo. — Ameriški kapitalisti so zadovoljni s tem "odkritjem".

Washington, D. C. (F. P.) — McLeanov dnevnik "Washing-ton Post" na široko pripoveduje, da državni department poseduje dokument, ki baje pokazuje, da je mehiški predsednik Calles podpisal z Louis N. Moronesom, predsednikom Mehiške okrajne delavske federacije pogodbo, da razpusti mehiško redno armado in jo nadomesti z delavskimi ba-taljonji pod poveljništvom štaba organiziranega delavstva. Ta do-kument, ki je datiran z dne 29. novembra 1924, to na predve-čer Callesovega vstoličenja; so izročile državnemu departmentu privatne stranke. Neuradne go-vorice pa pripovedujejo, da je ta dokument prinesel neki la Huertov fašist, ki je uskočil iz Mehike, ko je bil la Huerta po-ražen.

Dnevnik hvali državnega taj-nika Kellogga, ker ni umaknil ame-riške oborožene sile s Haitija, nato pa izjavlja, da Calles ne more držati obljub, ki jih je dal, ker je prišel do moči s pomočjo komunističnih elementov. Ti ele-menti so pripravljani uničiti lastninske pravice do zemljišč in so zašli daleč po poti sovjetiz-ma.

"Washington Post" pravi: "Državni department ima po-godbo, ki je bila napravljena med mr. Callesom in Louis N. Moronesom, zastopnikom osred-njega odbora Mehiške okrajne delavske federacije dne 29. no-vembra 1924, v kateri 'sodrug' Calles pristaja, da bo respektil-gibanje federacije, da preskr-bi sredstva in denar za njeno or-ganizacijo, da razpusti narodno armado eno leto po njegovem vstoličenju kot predsednik Me-hike, in da jo nadomesti z delav-skimi bataljonji iz delavskih sin-dikatov v konfederaciji..."

Dnevnik nadaljuje, da je Mo-rones postal minister in da je več delavskih bataljonov nado-mestilo regularne vojske. Dalje je 1,200 mož pod poveljništvom "generala" Celestino Gasca, vo-diteljem konfederacije, medtem ko on nadzoruje delavnico, v ka-teri se izdelujejo vojaške uni-forme.

Napad na Callesa, da usta-novlja "proletarsko armado", je prišel po izjavi predsednika Coolidge, v kateri pravi, da se razmere med Zdruzenimi drža-vami in Mehiko izboljšujejo. Ta napad sloni na dokumentu, o ka-terem se ne trdi, da je avtentičen, kot znani Sisonovi doku-menti proti Rusiji in se je dobil od Gallesovih sovražnikov. Vse kaže, da je bil ta dokument se-stavljen v hitrici, kajti Morones je bil izbran za ministra v Mehike, še preden je bil ta dokument spisan. Moronesovi delavski bataljonji so rešili mehiško vlado reakcionarnih elementov, ki so vzprijorili punt proti nji. Gasca ni general, ampak je tovarniški ravnavatelj, kot je bil Morones pred njim. Tistih "1,200 mož" pa tvorijo delavci v njegovi to-varni.

Pričakuje se, da bo mehiški predsednik Galles čital o odkrit-ju tega "dokumenta", ki ga ima državno tajništvo v svojih pre-dalih. Najbrž bo tudi odgovoril.

DEMOKRATJE V NEW YORKU SE BIJEJO MED SEBOJ.

New York, N. Y. — Demo-kratje v tem mestu so pocepelje-ni v dve frakciji. Ena frakcija je za sedanjega župana Hylana, druga frakcija je za proti nje-mu. Političarji se tepejo med sa-bo za politične službe. To so vzro-ki za spor, o katerem zdaj kapi-talistični časnikarji razpravljajo na široko.

Preiskava tekstilne industrije potrebna

MEZDE SE ZNIŽUJEJO, IZPLAČUJEJO SE PA VISOKE DIVIDENDE.

Poleg pa tekstilno industrijo varuje še visoka colnina.

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je pisal M. G. Piercu, predsedniku American Woolen kompanije. V tem pi-smu pravi predsednik A. D. F., če podjetniki ne prenehajo z zni-ževanjem mezde v tekstilni in-dustriji, tedaj bo organizirano delavstvo predlagalo bodočemu kongresu, da uvede preiskavo v tekstilni industriji.

V tekstilni industriji so delav-cem znižali mezde za deset od-stotkov, delničarjem se pa izpla-čujejo 50 do 2,000 odstotne di-vidende.

Green posebno ostro kritizira sodnijsko izganjanje delavskih družin iz kompanijskih hiš v Willimanticu. On pravi, da je bi-lo znižanje mezde v tem mestu velika krivica in da kompanija ne more zagovarjati tega znižan-ja. Kompanija je sodnijskim potom izgnala delavske družine iz kompanijskih hiš, da prisili delavce sprejeti znižano mezdo. V letu 1924 je ta kompanija iz-plačala 10-odstotno dividendo, dasiravno je njena tovarna obra-tovala samo šest mesecev. Zra-ven tega je pa kompanija nalo-žila še \$1,380,000 prebitka v re-zervi.

Green izjavlja, ako prejmejo privatni interesi zaščito proti tuji konkurenci z visoko colnino in privatni interesi znižajo mez-de delavcem tako nizko, da ne morejo več izhajati, potem je čas, da vlada uniči in podere col-ninski zid, ki ščiti industrijo.

On naglašja, da je dolžnost Ame-riške delavske federacije, da opozori kongres na ta dejstva in da zahteva v imenu ameriškega delovnega ljudstva, da taki pri-vatni interesi ne uživajo več do-brot, ki jih prinaša visoka colni-na.

Britska tekstilna stavka je končana

TEKSTILNI BARONI SO ODNEHALI.

Njih poteza z delnicami jim ni pomagala.

London, Angl. — Stavka tek-stilnih delavcev v Britaniji je pri-čela pred tremi tedni, ko so pod-jetniki napovedali, da se mezda zniža za pet odstotkov. Podjetni-ki so to stavko izzvali na zelo premišljen način. Delavce so pri-pravili do tega, da so pričeli ku-povati delnice pri nekaterih kom-panijah. Pripovedovali so jim, da bodo prejeli profite in mezde. Ko so delavci šli v nastavljeni pa-st, so pa podjetniki naznanili znižanje mezde. Bili so prepri-čani, da bo stavka zlomljena, če pride do nje, kajti po njih mi-ljenju bo ostala najmanj polovi-ca delavcev na delu, ki so podpi-sali delnice in že nekaj nanje plačali od svoje trdo zaslužene mezde. Delavci so pa podjetni-kom prekrizali račune. Zastavka-li so vsi. Tisti, ki so imeli delni-ce, in tisti, ki so bili brez njih. Takoj je dvajset podjetnikov u-maknilo svojo izjavo za znižanje mezde. Tem podjetnikom so se zdaj pridružili še drugi in stavke je konec.

Na stavki je bilo v yorkshir-skem distriktu okrog 200,000 tekstilnih delavcev.

Francoski guverner izključen iz socialistične stranke.

Pariz, 17. avg. — Socialistič-na stranka je izključila iz svoje arede Alexandra Varena iz raz-loga, ker je sprejel od vlade služ-bo guvernerja v francoski kitaj-ski koloniji Indokini.

REVOLTA V TRIPOLISU PROTI ITALIJI

700.000 Arabcev se je dvignilo v severni Afriki. Dvesto Itali-janov ubitih. — Težave Fran-cije v Maroku in Siriji. — U-por na francoski bojni ladji. — Abdel Krim grozi ameri-škimi prostovoljcem.

Pariz, 17. avg. — Revolta 700.000 arabskih mohamedan-cev rodu Senusi v severni in cen-tralni Afriki je izbruhnil proti Italijanom v Tripolitani in Cy-renaici.

Vest se glasi, da so rebeli na-padli italijansko vojsko četo pod poveljstvom majorja Rug-gera, ki je prodirala iz Bengha-zija proti jugu. Italijani so bili premagani in 200 je obležalo mrtvih in ranjenih na bojišču. Mnogo je bilo ujetih. Vstaši so zasedli karavansko cesto med Tripolitanijo in Egiptom. Fa-šistovska vlada v Rimu je neki zelo razburjena valed položaja. Revolto vodi senuški šejk Ah-med, ki je med svetovno vojno agitiral za "aveto vojno" med mohamedanskimi arabakimi ro-dovi v severni Afriki.

Pariz, 17. avg. — Vojna v Ma-roku dela francoski vladi težke skrbi. Po mnenju treznih fran-coskih državnikov je v nevarno-sti ne le veliki francoski koloni-jalni imperij v severni Afriki, pač pa celo temelji Evrope, ka-tere so položili Woodrow Wilson, Clemenceau in Lloyd George v Parizu leta 1919.

Abdel Krim, vodja vstašev v špankem in francoskem Maro-ku, je odklonil mirovne pogoje; on je za mir le tedaj, če Spanija in Francija priznata popolno ne-odvisnost rifijanske republike. Francoska in španska vlada no-četa priznati neodvisnosti, ker to bi pomenilo, da je treba za-vreči algerijsko pogodbo o se-danjem statusu v severni Afri-ki in skleniti novo mednarodno pogodbo. Drugače torej ne o-stane kakor nadaljevati vojno v Afriki. Spanija, ki nima več dosti izgubiti, ne šteje dosti v vojni. Glavno breme vojne pa-de torej na Francijo.

Francija pa ima danes težko situacijo. Sedanje francoske zmage v Maroku so le lokalnega pomena. Marshal Petain, novi poveljnik francoske armade v Maroku, ki se je vrnil v Pariz, je informiral vlado, da je treba mobilizirati več letnikov in po-slati v Afriko najmanj 500,000 mož, če hoče imeti uspešno ofen-zivo in hitro zmago nad Rifljan-ci, predno pride deževna doba v oktobru. Francija je doslej u-porabila s malimi izjemami le kolonijalne čete na maroški fronti. To so zvesti maroški do-mačini, Tunisijski, Alžirci in senegalski zamorci. Kolonijalna armada pa ne more sama zado-stovati, če pride do večjih operacij. V tem slučaju bo treba mo-bilizirati Francoze. In tega se vlada najbolj boji. Evropejski vojak ne more prenesti afriške-ga colna. To so izkusili prosto-vojlci. Kakor poročajo, je pred par dnevi v Sasanlanci sto fran-coskih vojakov popadalo na tla vsled solnčarice, ko so korakali skozi mesto. Celotno zamorci težko prenašajo strašno vročino in ma-roške vojaške bolničarice so polne bolnikov, katere je premagala vročina.

Vrhtega se dogajajo panti v francoski armadi in mornari-ci. Pred kratkim je izbruhnila komunistična revolta na franco-skem rušlicu "Montmirail", ki se nahaja v afriških vodah. Devet rebelnih pomorščakov je bilo vr-ženih v zapor.

Zdaj pa še revolta v Siriji! Druzi, ki so se dvignili v južni Siriji, razširjajo vstajo po vsej deželi. Položaj v Damasku je ne-gotov. Iz Indokine je prišla vest, da so štrajkarji v mornaričnem ar-senalu Saigonu odrekli popravi-lno delo na francoski križarki

Kitajski vodja mobi-lizira veliko armado

Ameriški znanstvenik poroča o velikem gibanju čet v zapadni Mongoliji. V Peking je prišla vest, da je Čang-tao-Lin umrl.

Peking, 17. avg. — Tukaj se širi govorica, da je mandžurski diktator Čang-tao-Lin umrl.

Peking, 17. avg. — Roy Chap-man Andrews, vodja ameriške znanstvene ekspedicije v Mon-goliji, se je vrnil včeraj v Peking s štirimi tovariši. Andrews poro-ča, da je vaa zapadna Mongo-lija, zapadno od Pekinga, veliko vežbališče kitajske armade, ki je pod vodstvom kristjanskega ge-nerala Feng Hjušana. Vso dolgo pot iz notranje Mongolije, ka-tero je Andrews naredil z avto-mobilom, ni videl belopoltnega človeka, arečal pa je vsak dan na tisoče kitajskih vojakov. Povsod se vrše veliki manevri in vojne priprave. General Feng je pravkar kupil 150 ameriških mo-tornih truckov in ima veliko za-logo protiletalskih baterij itali-janskega izdelka.

Andrews poroča dalje, da mo-ra njegova znanstvena ekspedi-cija pretrgati raziskavanja v Mongoliji za nedolocen čas. Prvi vzrok je nevarnost vojne na Kitajskem, drugi je pa, ker je sovjetska mongolska vlada v Ur-gi začela delati ovire. Mongolska vlada, ki je v tesni zvezi z Mo-skvo, je obvestila raziskovalce, da je proti nadaljnemu odvažanju okamenic iz Mongolije. Andrews pojde v nekaj dneh nazaj po o-stale člane ekspedicije, ki delajo pod vodstvom Walterja Granger-ja, nakar pojde ekspedicija do-mov. Andrews namerava iti sam v Mongolijo z avtomobilom. Ek-spedicija ima veliko števila no-vih okamenic, toda kaj posebnega ni našla.

NEVARNA KOSITERNA POSODA.

Chicago, Ill. — Na vogalu Ho-manove avenue in Stiri in tri-de-sete ceste odkladajo smeti in odpadke. Tukaj je vedno večje število otrok, ki se igrajo in br-skajo po smeteh. 13-letni Milo Brzyk in 12-letni Stephen Du-brada sta bila tudi med temi o-troci. Videla sta goreti kup smeti in radovednost ju je gnala, da pogledata, kaj gori. Bila sta še blizu ognja, ko je nastala eksplo-zija. Brzyk je bil na mestu ubit, Dubrada je pa zadobil hude o-peklino in zlomilo mu je nogo. Dubrada je kasneje izpovedal, da sta videla, kako razganja ko-siterno posodo, ki je ležala blizu ognja in hotela sta videti, kaj to povzroča. Preden sta prišla do posode, je pa počelo, in sunek je vrgel oba visoko v zrak.

Hearst je kupil grad v Angliji.

London, 17. avg. — Ameriški časopisni magnat W. R. Hearst je kupil grad St. Donat's v Glamorgashiru, Wales, ki datira iz 12. stoletja in je eden najzna-menitejših gradov v Angliji.

Prebivalstvo Moskve raste.

Washington. — Nedavno šte-tje v Moskvi je dognalo, da ima Moskva 1,811,000 prebivalcev, to je 39,000 prirastka v enem le-tu.

"Jules Michelet". Križarka je morala opustiti plovo v kitajske vode.

Tetuan, španski Maroko, 17. avg. — Sem je prišla potrjena vest, da so francoske čete za-vzele rifijanske gorstvo utrdbo Sarsar z velikimi žrtvami. Skup-na francosko-španska ofenziva ob reki Loukkus se nadaljuje. Do danes je bilo ujetih okrog 5000 vstašev.

Tangier, 17. avg. — Abdel Krim je izjavil v nekem inter-vjuvu, da bo dal na mestu ustre-liti vsakega ameriškega prosto-vojlca v francoski in španski ar-madi, ki bo ujet na fronti. Rifi-janski vodja je dejal, da ameri-ški najeteži morajo vedeti, da vojna v Afriki ni piknik in kdor pomaga francoskim imperijali-stom tlačiti svobodo maroškega ljudstva, ne zasluži milosti.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vrašajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cleveo \$3.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inostranstvo \$6.00.
Naslov na vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2857-59 So. Lovell Ave., Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$4.50, and foreign countries \$5.00 per year.
"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"
Datum v oglepanju n. pr. (July 21-25) poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da ne vam ne ostavi list.

VELIKIH MOSTOV SE DRŽI DELAVSKA KRL

Prek reke Delaware grade velik most, ki bo družil Philadelphia in Camden. Pri gradnji tega mosta je bilo ubiti že devet delavcev. To je izredno veliko število, če se pomisli, da pri gradnji mostu ni tako izredno velikega števila delavcev, kakor če se gradi dvajset ali še več nadstropni nebotičnik.

Večina teh nesreč bi se dala preprečiti, ako bi bile varnostne naprave boljše in bi ne bilo priganjanja pri delu. Varnostne naprave stanejo denar. Ako so delavci oprezní pri delu, porabijo več časa za izvršitev dela. To pa krči podjetnikom dobiček in zato podjetniki ne izdajo rdečega centa za varnostne naprave, ako jih do tega ne primorajo postave.

Delavci niso politično organizirani kot razred. Pri volitvah torej ne nastopajo edinstveno v svojem interesu, ampak glasujejo večinoma še za kandidate starih strank, ki nimajo ničesar za delavce v svojih programih. To povzroča, da od strani delavcev ni tistega potrebnega pritiska v postavodajnih zbornicah, da bi se zanimale za blagostanje delavstva in sprejemale v njegovem interesu socialne postave.

Delavci v Ameriki imajo splošno in enako volilno pravico. Glas delavca šteje ravno toliko kot milijonarjev. In ker je delavec več kot bogatinov in njih podrepanikov, bi lahko dosegli marsikaj zase, ako bi bili v politiki složni, ki pa mora biti razrednozavedna delavska politika, da je koristonosna za delavce. Dokler delavci ne pridejo do tega prepričanja, bo delavska kri še škropila mostove, stavbe, železnice, tovarne, rudnike itd.

ALI DRŽAVNA POLICIJA NE SLUŽI ZA UGANJANJE DELAVCEV?

Kjer žele privatni bizniški interesi dobiti državno policijo, povdarjajo, da je državna policija izredno nujna ustanova za lov na bančne roparje in za varnost farmarjev. Organizirani delavci so pa vedno izjavili, da je ta trditve neresnična in služi le za plašč, da se z njim pokrije prava želja privatnih bizniških interesov.

Delavci izjavljajo, da državna policija služi podjetnikom za razbijanje delavskih stavk. Da je ta delavska izjava resnična, potrdijo dogodki v državi Connecticut.

V Willimanticu stavka par tisoč delavcev pri American Thread kompaniji. Kompanija je dala delavce postaviti sodnijskim potom iz kompanijskih hiš na cesto. Ti delavci so bili nastanjeni v šotorišču, ki so ga postavile delavske organizacije. Človek bi mislil, da imajo delavci zdaj mir. Temu pa ni tako. Kadar vstopijo na cesto, da bi v redni povorki in mirno korakali proti tovarni in mestnih ulicah, se pojaví državna policija, ki jim prepove pohod po cestah, dasiravno so ceste javna ljudska lastnina in ne zasebna privatnih bizniških interesov.

Privatni bizniški interesi le toliko časa kriče, da bo državna policija lovila bančne bandite in varovala farmarje, dokler je ne dobe. Ko je pa državna policija organizirana, tedaj jim pa služi za razbijanje stavk in preganjanje stavkarjev. Tako si privatni bizniški interesi prihranijo tudi stroške za pobojnike, ki jih najemajo tam, kjer nimajo državne policije.

KO SO ODHAJALI NA FRONTO, SE NISO PONUDILI MESTO NJIH.

Zemljiščni posestniki okrog Northporta, Long Island, so protestirali proti zgradbi bolnišnice za tisoč invalidov, ki niso sposobni za nobeno delo, ker jim je grmenje topov in pokanje granat v zadnji vojni pretreslo živce. Ti invalidi so največji siromaki. Nekateri izmed njih ne prenesejo najmanjšega šuma, ker vsak žum obuja v njih občutke vojnih strahot. Ti invalidi potrebujejo mir in zopet mir. Tam, kjer se ima zgraditi bolnišnica za te siromake, je okolica lepa in mirna. Naseljujejo se tam bogati ljudje. Zemljišča imajo visoko ceno, ki pa bo v prihodnosti še poskočila. Lastniki teh zemljišč so prišli najbrž do prepričanja, da bo zemljiščna cena padla, ali da ne pojde več kviško, če zgrade tam veliko bolnišnico za invalide, pa so protestirali.

Zvezni odbor za bolnišnice se ni oziral na ta protest in ga je zavrzel. Bolnišnica se bo vzlic protestu gradila.

Ti ljudje, ki so protestirali, se prav radi oblačijo v patrijotični plašč. Ali kadar pride do preizkušnje njih patrijotizma, takrat se pokaže, da niti onim ne privoščijo mirnega koticika, ki so se bojevali na zapadni fronti, ko so oni v tistem času nabirali bogastva in množili svoja premoženja.

Pri nekaterih ljudeh pričinja in neha patrijotizem pri dolarju. In te vrste patrijotje so navadno najbolj glasni, če se patrijotizem zanje izplača. Molče pa takrat, ko vidijo, da jim patrijotizem ne prinaša dobička.

BLAGODEJNI VPLIV NA DETE.

"Solnce je dober zdravnik za dete. Privoščite ga svojim otrokom" — rekla je dr. Martha H. Elliot, ravnateljica za otroško higijeno v federalnem otroškem uradu. Ona bi hotela, da se vse matere zavedajo, kolike koristi so direktni solnčni žarki za zdravje otrok.

V New Havenu, Conn., je federalni otroški urad sodeloval z zdravniško šolo Yale univerze pri eksperimentih, ki so zopet dokazali blagodejno moč solnca, da se prepreči in ozdravi mahokostnost (riketi) pri otrocih.

"V kampanji za boljše detota in zdravljše otroke — poudarja dr. Elliot — treba polagati veliko važnost na solnčno svetlobo. Dojenček ali mali otroček, ki ga starši držijo na prostem, napravlja s svojim zagorelim licem vtis zadrževanja in krepkega otroka nasproti bledemu, mehkužnemu otroku, ki je vedno znotraj hiše."

Fizika nas uči, da izmed solnčnih žarkov imamo one, ki nam dajejo vidljivo svetlobo. Solnčni žarki, napeljeni skozi prizmo (kristal z vspremednimi štirskoti), se lomijo in delijo v svoje sestavine ter odsevajo znani spektrum, kot ga je vsakdo že videl vsaj na mavrici. Svetlobni žarki solnca se razpostavljajo v spektru tako, da zagledamo niz rdečih, oranžastih, rumenih, zelenih, plavih in vijoličastih žarkov. Vidljivi solnčni žarki, t. j. solnčna svetloba, se torej delijo v vrsto barvnih žarkov, ki se gajo od rdečih žarkov na enem koncu spektruma do vijoličastih na drugem koncu. Ali onstran obeh koncev vidljivega spektruma najdemo še druge solnčne žarke, ki jih naše oko ne vidi. Ob rdečem koncu imamo takozvane infra-rdeče žarke, ki povzročajo gorkoto, in onstran vijoličastega konca imamo takozvane ultra-vijolietne žarke in x-žarke. Ravno ti ultra-vijolietni žarki so oni, ki imajo tak mogočen vpliv na vsa živa bitja, da med drugim vnačujejo kilice oziroma bakterije, ozdravljajo tuberkulozo in mehkokostnost pri otrocih. Ako solnce sije skozi šipe na oknih, vidljivi solnčni žarki in gorkotni žarki pač prodirajo, ali ultra-vijolietni žarki ne prodirajo skozi šipe.

Osolncevanje v neposredni solnčni svetlobi je najenostavnejši način, da preskrbimo otroka z zadostno količino ultra-vijolietnih žarkov. Solnčne kopeli naj začnejo, ko je dete tri ali štiri tedne staro. Prvega dne naj bodo detetove roke izpostavljene direktnim solnčnim žarkom le nekoliko minut. Treba paziti na to, da se koža ne ožge. Polahno pordečenje kože vsak dan bo postopno dalo detetu ono zdravo zagorelo barvo. Razun, ako je bilo dete že navajeno ležati v solnčni svetlobi notri v sobi, najprva solnčna kopel najša le 10 do 15 minut. Vsak dan naj se doba solnčne kopeli povzame za tri do petih minut, dokler dete ne leži direktno na solncu po eno uro zjutraj in po eno popoldne. Treba vsakih par dni tudi povečati del talosa, ki se izpostavlja solncu, najprej počasi, ali ob gorki spominadi čim dalje hitreje. Ko so se lice in roke privadile k solncu, naj se savinajo rokavi po eden vsakikrat in izpostavlja jo rame solnčni svetlobi — najprej le za nekoliko minut in postopno čim dalje več. Kmalu se lahko sesujejo nogavice, začetakoma le na eni nogi vsakikrat in le za par minut. Postopno se bo dete privadilo k solnčni kopeli in tokom polovice maja ali prvega junija se lahko izpostavi celo telo. V vročini julija in avgusta naj se solnčne kopeli vršijo zjutraj zgodaj pred deseto uro ali popoldne po treh. Treba glavo deteta obraniti pred solncem, ako se nahaja v vroči solnčni svetlobi med deseto zjutraj in tremi popoldne. — F. L. I. S.

GLEDE NATURALIZACIJE Z DRUŽINAMI V STAREM KRAJU.

Ali more inozemec, ki ima svojo ženo in otroke v starem kraju postati ameriški državljan? To vprašanje je vedno igralo veliko ulogo pri mnogih inozemcih, ali veliko več sedaj, ko je priseljivanje omejeno na kvoto. Inozemec, ki bi rad dobil svojo družino v Ameriko, je dostikrat ne more dobiti, ker je v mnogih slučajih takorekoč nemogoče priti na vrsto za kvoto. Kot ameriški državljan pa sme poklicati svojo obo družino kadarkoli se mu zljubi. Ako pa inozemec ne more postati državljan, ker ima družino v starem kraju, se nahaja v strašni zagati, da na eni strani ne more kot inozemec dobiti svoje družine radi kvote, na drugi strani ne more postati državljan, ker mu je družina v starem kraju.

Tekom mnogih let ni bilo širrom Združenih držav nikake enolične prakse glede naturalizacije inozemcev, katerih žene in otroci živijo v inozemstvu. V nekaterih naturalizacijskih okrožjih je bila navada, da so tekm inozemcem, ako so prosili za državljanstvo, odbili prošnjo. V drugih naturalizacijskih okrožjih so pa ob istih okoliščinah podeljevali državljanstvo.

To različno postopanje treba pripisati dejstvu, da končna rešitev vseh prošenj za naturalizacijo je v rokah posameznih sodnikov. Nekateri sodniki so bili mnenja, da dejstvo, da žena stanuje v inozemstvu, se ne soglašajo z namenom, ki ga je prosilec izrazil, da se hoče za vedno nastaniti v Združenih državah; oziroma so bili mnenja, da odsotnost družine slabo govori za prošilec moralni značaj. Drugi sodniki pa so spoznali, da sicer tako tolmačenje zakona je bilo morda upravičeno pred vzakoničljivo Cable akta (zakon o naturalizaciji žensk) in pred zakonom o kvoti, da je pa dandanes nastala čisto drugačna situacija, ko je mnogim inozemcem nemogoče dobiti sem svojo družino vzlic najboljši volji. Na ravnanje mnogih sodnikov pa je brezdvomno tudi vplivala okoliščina, da naturalizacija podeljuje ženi in otrokom pravico do priselitve izven kvote in se a tem vzlic omejevalnim zakonom poveča število priseljencev, ki bi smeli priti v Združene države.

V februarja tega leta je federalni delavski department, ki je odgovoren toliko za upravljanje naših priseljeniških kolikor naturalizacijskih zakonov, poskusil uvesti enolično postopanje po vsej deželi glede naturalizacije inozemcev, katerih družine ne stanujejo v tej deželi. Sodniki seveda niso primorani ravnati se po mnenju naturalizacijskega urada, ali je brezdvomno, da je ustalilo, ki ga je zavzela naturalizacijska oblast, silno zmanjšalo nade onih inozemcev, ki so želeli postati državljan in potem poklicati v Ameriko svojo družino.

Naturalizacijski komisar pa je sedaj spremenil zgoraj omenjeno naredbo in dal naturalizacijskim izpraševalcem drugačne instrukcije. Od sedaj naprej, kadarkoli se prošilecva družina nahaja v inozemstvu, bo naturalizacijski izpraševalatelj obralca pozornost sodnika na to okoliščino, ravno tako kot na druge okoliščine, tako da more sodnik odločiti, da li je prošilec vreden postati ameriški državljan. Izpraševalteljem se ne nalaga več, naj nasprotujejo naturalizaciji takih inozemcev edino iz razloga, ker se družina nahaja v inozemstvu, razun ako je jasno razvidno, da dotični inozemec nima namena za stalno nastaniti se v Združenih državah. — F. L. I. S.

Ali želite znati pravilno pisanje črke angleške? Naroči si "Slovensko-angleško slovarico", katere je izšla in ima na prodaj Kallerna mestu S. N. E. J.

JUBILEJ ZVEZDARNE V GREENWICHU.

V angleški grafiji Kent na južnem bregu reke Temze pod Londonom leži mesto Greenwich, ki je znano pomorščakom posebno po svoji veliki bolnišnici, še bolj pa po svoji slavni zvezdarni. Tu je izvor računanja normalnega časa za celo Angliško, tu stoji The Royal Observatory, katerega pozna vsak dijak, čim je prestopil prag srednje šola.

V 17. in 18. stoletju je bila najvažnejša naloga praktične astronomije natančno določanje prostora na morju. To vprašanje je bilo za pomorški narod Angličev daleko važnejše nego za vse ostale narode. Določanje zemljepisne dolžine je povzročalo veliko skrbi in je strokovnjakom prav resno beilo glave. Angliška vlada je ponovno raspisala nagrade za najboljšo rešitev tega problema, za najboljšo metodo in najekskaktnejše instrumente. L. 1674 je predlagal negri Francoz kralju Karlu II. metodo takozvanih luninih razdalj. Posebni komisiji morjeplovcev in astronomov je bil izročen v proučevanje. K tem proučevalcem je bil pritegnjen tudi mlad svečenik John Flamsteed, ki je bil že znan v tedanjih krogih zvezdoslovcev in matematikov. Potom komisije je Flamsteed sporočil kralju, da je predlagana metoda brez pomena, dokler bodo pomorščaki brez zemljevida, na katerem bodo vsa nebesna telesa zaznamovana z največjo preciznostjo. Kralj Karel je šel dalje in je neutrudno iskal potov za izboljšanje blagostanja svojega naroda. Na priporočilo pamestnih svetovalcev je velet leta 1675 graditi zvezdarno, ki je imela proučiti položaj nebesnih teles ter olajšati morjeplovbo. Christopher Wren, graditelj katedrale sv. Pavla v Londonu, je dobil naročilo, da sezida zvezdarno in se je lotil tega dela dne 10. avgusta 1675. Stavba je bila v enem letu pod streho in prvi njen vodja je bil John Flamsteed, ki je začel delati v observatoriju z veliko vnemo. Izgotovil je celo vrsto mikrometričnih priprav, ki so mu pomagale pri fiksiranju važnih opazovanj. Sestavil je tudi svoj 28 listov broječ zvezdovid, takozvani "Atlas coelestis" in tri folio-knjige, nazvane "Historia coelestis."

Flamsteed je po svoji smrti zapustil zavodu ogromno število priprav za opazovanje neba, katere je nabavil večinoma iz lastnih sredstev. Njemu je sledil kot "Astronomer Royal" znani zvezdogled Halley, rekočen po svojem kometu. On je prvi dokazal, da kroži Halleyev komet okoli solnca v ekliptiki in da se pojavlja vsakih 76 let. Ta ugotovitev je bila zelo važna ter je bila prva napoved o kometu, ki se perijodično prikazuje od časa do časa.

Tretji voditelj observatorija je bil Bradley. Njemu gre zasluga za odkritje aberacije svetlobe in nutacije zemeljske osi. Bradley je dosegel vs vojih računih neverjetno točnost. Pod njegovim vodstvom je postala greenwiška zvezdarna priznano torišče zvezdoslovne vede. Z observatorijem se ni mogel meriti noben zavod na svetu. Naslednji voditelj zvezdarne je bil Maskelyne, ki je l. 1767 ustanovil "Nautical Almanac", važno knjigo za morjeplovbo in praktično astronomijo. Sledil mu je Airys, ki je zavod moderniziral, za njim pa je prišel Christie, pod katerim se je postavil refraktor s 84 cm široko lečo. Danes vodi zvezdarno sir Frank Dyson, vreden naslednjih svojih prednikov.

Zvezdarna v Greenwichu je še dandanes prvi zavod svoje vrste na svetu. Njen primer kaže, kakšno pronikavostjo se je ustanova, ki je bila prvotno namenjena praktični svrhi, uvrstila med najvažnejša oporišča astronomске vede. Aberacija svetlobe, nutacija zemeljske osi, samogibanje stalnic, to so najvažnejša odkritja greenwiškega observatorija, ki obstoji iz cele vrste poslopij in ima na razpolago vsega dovolj, samo pre malo čistega, nezapranegega in kristalno prostornega zraka, v čemur jo ta ali oni observatorij morda prekaša.

Sasomotor tržaknega krčmarja. 52letni krčmar Ivan Gruber, lastnik buffeta "Alta Rotonda" pri sv. Andreju, si je z britvijo prerezal žile na levem zapestju in na vratu. Moč je radi krvavitve umrl.

ZARKOMET

Dvajseto stoletje! E. A. Kundred, botanik, ni več član luteranske cerkve v Kendalvillu, Ind. Kundred je evolucijonist in zraven tega je naredil strašen greh. Razvil je dve popolnoma novi vrsti cvetlice s cepljenjem. Modri cerkveni očetje so pa rekli botaniku: "Če bi bil Bog hotel imeti nove vrste cvetlice, bi jih bil sam ustvaril. Kdor se vtika v njegovo delo, je bogokletnik!"

To se je zgodilo te dni v Ind. Kundred slišal sodbo cerkveni voditeljev, je obrnil cerkvi hrbet.

To ni bilo prvič. Ko se je pojavila avijatika, je neki duhoven (vira nimam pri rokah, da bi citiral ime in kraj) preklel letalske poskuse, rekoč: "Bog ni namenil človeku, da naj leta po zraku; če bi, bi mu bil ustvaril peroti kakor angeljem." Zabeležen je tudi slučaj, ko je duhovščina srdito nastopila proti prvim poskusom medicinskega olajšanja porodnih bolečin ženi. Famosni argument duhovščine je bil: "To je blašfemija, Bog je rekel Evi, da bo v bolečinah rodila otroke, ker je grešila. Porodne bolečine so kazna za izvirni greh. Kdor poskuša olajšati te bolečine, posega v božje postave."

Duhovščina — izjeme so, ki pa ne štejejo — že od vseh začetkov visi na kazalcu ure, da ga poteguje nazaj. Ampak kazalec časa gre naprej in vleče — hočeš, nočeš, moraš — duhovščino seboj.

Detje brez glave.

Cenjeni K. T. B. I v Milwaukeeju se je rodilo dete brez glave. Posveti hitro z Žarkometom v možgane prebrisanemu očetu, da sam najde glavo, ne da bi druge izpraševal po njej. — Krtača, West Allis, Wis.

Dobre novice iz Jugoslavije.

Tone Grdina iz Amerike je hotel organizirati shod na Žalostni gori, toda šandar mu je prepovedal govoriti!

Moji "prijatelji" na zapadu.

Cenjeni Zarkomet! Ze dolgo nisi nič posvetil v našo naselbino. Polkovnik Janex in župnik se jezita nate in gl. odbor in pozivata ovcice, da se v javnosti potegnemo za njun ugled. Father Jack je priredil piknik za cerkvene pevke. Vzeli so tudi harmonikarja seboj. Ko so prišli v Rye, je pa father zapovedal fantu, naj se odstrani. Ostal je sam z dekleti; zbral svojo postavo in dejal puncam: "Now, girls, do not call me father, just call me plain Jack!" — Mesec dni pozneje je Jack poslal 15 letno deklico v neki "samostan" brez vednosti očeta. Uganka je, kje se tisti samostan nahaja. — Miha Flinta, Pueblo, Colo.

Nebesa.

G. Trunk je odgovoril na moje vprašanje, kje da so nebesa. Pozitivnega odgovora sveda ni in ga ne more biti. Trunk ne ve, kje bi bila nebesa, kakor ne ve nihče — in špekuliranje je nevarno. Zanimivo pa je, kar pravi g. Trunk: "Nebesa so tudi v arcu!"

Mene se že od rojstva drži precej smole. Malo je bilo do danes v mojem življenju svetlih dni, o katerih bi lahko rekel, da so bili srečni. Včas so pa le trenutki, ko sem vesel in zadovoljen. Takrat sem torej v nebesih! Zadoljnost, notranji mir, torej sreča: — nebesa v arcu! Hvala! Škoda je le, ker so trenutki nebes tako redki. Pakla je veliko več na svetu. Posebno za reveže. O, da, pekeli! Trunku je pekeli bolj pri arcu kot nebasa. On bi poruval drevesa vseh coloradskih gozdov v obrambo pekla. Pekel mora biti! S peklom stoji in pada krščanska vera! Vera v sama nebasa je mrtva. Krščanska vera torej temelji na peklu! Hudič, poln pekeli hudičev je njena glavna opora! Pekel je torej močnejši kot nebasa. Nebesa so le matilo za rane, ki jih seka cerkev z bičem pekla. Kdor se veruje v tako barbarstvo, svobodno mu. Jaz ne! E. T. B.

DELAVSKE NOVICE
(Federated Press.)

Protestna stavka.
Pittsfield, Mass. — Tukajšnji tekstilni delavci so zastavkali iz protesta proti znižanju meзде.

Sezona je zelo slaba.
St. Louis, Mo. — Krojaški delci, ki so stavkali pri Curie Clothing kompaniji od dne 1. junija, so odpricali stavko, ker je sezona izredno slaba. Videli so, da nadaljujejo s stavko v sedanjih razmerah, da ne bo veliki pridobitve. Stavka se je to odložila na kasnejši čas, ko bo razmere za delavce bolj ugodne, da izvojujejo zmago.

KAJ BO, KAJ? ALI SE BO SVET PODEL?
St. Louis, Mo. — "Za božjo milost pride v modo še to jesen."

St. Louis, Mo. — "Za božjo milost pride v modo še to jesen." zdej zdihujejo stare mamice, ki pravijo, da svet postal pregrešen, ker dekleta več ne oblačijo v šiške in čebela krila, kot so bila navadi pred štiridesetimi in še petdesetimi leti. "Se to jim ne zadostuje, nosijo kratka krila, lahke bluzice, pritržene lase, zdej bodo pa še obleke rdeče barve, je tiste nesrečne barve, ki je nekakšno tako vse", zdihujejo mamice. Pa pomislite, krila do se krajša. Pri vseh oblekah, celo večernih, bodo krila segala do kolena. Večerna krila do pa deset palcev od tal. "Ali to to znamenja, da se bliža konec sveta," je rekla stara mami svoji prijateljici, ko sta prišli iz cerkve.

ALIGATOR ZAGRABIL ČLOVEKA PRI KOPANJU.
Houston, Tex. — Dunk Campbell je napravil s svojimi prijatelji izlet na bregove Cipresovega potoka, kakšnih 25 milj proč od Houstona. Bilo je vroče in se je kopat. Voda mu je sedla do vratu. Komaj je bil v vodi, je čutil, da ga je nekaj zgrabilo za desno nogo pri kolenu. Sunil je z leve nogo, in taja bil popaden zanj. Prijatelj je klicati na pomoč in se boriti z neznan zverjo, ki ga držala za nogi in vlekla pod vodo. V tem boju je zagrabil aligatorja in ga potegnil tako visoko, da je videl, da je na nedežal aligator.

Ko so prihiteli njegovi prijatelji na pomoč, je imel Campbell glavo še pod vodo. Prijeli so ga roke in vlekli iz vode. Veliki mčkar ga je nato izpustil.

Ze drugi dan so se njegovi prijatelji vrnili iz Houstona in bili aligatorja z dinamitom. Keril je dvanajst čevljev.

Dva sovjetska uradnika obsojena na smrt.
Sverdlovsk (prej Jekaterinograd), sovjetska Rusija, 17. avg. — Basanin, upravitelj lokalne podružnice sovjetskega tekstilnega sindikata in Yarganov, tehnični ravnatelj, sta bila v soboto po tukajšnjem sovjetskem okrožnem sodišču obsojena na smrt, ker sta prejela podkupnino od privatnih trgovcev, katerim sta dajala prednost pri razdeljevanju tekstilov pred državnimi sovjetskimi kooperativami. Davidov in Polnikov, člana sindikatovega odbora, sta dobila vsak 10 let zapore.

NOVA ZVIJAJA MU JE POMAGALA IZ JEČE.
Milwaukee, Wis. — Polcija je prijel Arthur H. Hoffmana iz Appletona, ker je izmenjal več navedenih čekov. Pri prvem zaslišanju je bil brez odgovorov. Tako po obravnavi se je predstavil neki tujec kot njegov odvetnik in je izrazil željo, da hoče govoriti z njim. Poslali so ga v posebno sobo in tje so privedli tudi Hoffmana. Pustili so ju sama. Ko je potekel čas za pogovor, so hoteli advokatu naznaniti, da mora iti. Ali policaji so debelo gledali, ko ni bilo v sobi Hoffmana in njegovega advokata. Pri drugih vratih sta zapustila sobo in se po hodnikih izruba na cesto. Najla sta izročila in se odpeljala.

SADOUŁ PROST VSEH NADALJNIH PREISKAV.
Paris, Francija. — Preiskovalni sodnik je izjavil, da ni najmanjše legalne podlage za kazensko postopanje proti kapitanu Jaquesu Sadoulu. Ta kapitan je bil član francoske vojaške komisije, ki je bila poslana v Moskvo. On je zapustil komisijo. To se je zgodilo leta 1918. Kapitalistični listi so takoj zagnali velik krik, da je Sadoul izdajalec. Proti njemu uvedene preiskave pa dokazujejo nasprotno.

Vasi iz Jugoslavije
Smrtna nesreča v Tivoliju. — Ljubljana, 3. avgusta. — Včerajšnja nedelja je prinesla splošno razočaranje. Izletniki in turisti so imeli slab dan, s kopanjem na Savi in drugih vodah v okolici mesta ni bilo nič. Na svoj račun so prišli le oni, ki raje posedavajo pri cvčku. Ko so prinesli ljudje še nekoliko zaspane obraze na ulice, jih je osvežil lahčen dež, ki se je čez dan vedno znova pojavljal, dokler se ni končeno izpremenil v pravi orkan. Promenada je bila zbegana, vsakdo si je raje poiskal varno zatočišče v kotu pod streho.

Kljub vremenskim neprivikam pa v nedeljo ni bilo ravno dolgočasno v Ljubljani. Iz gostiln so odmevale poskočne muzike in petje. Proti večeru pa tudi ni manjkalo pretopov in je na stranicah prenočilo precej junakov, ki radi puščajo kri. V soboto zvečer bi se morda pripetilo v Gledališki stolbi celo kaj hujšega. Po odločbi stanovanjskega sodišča bi se morala trgovka Barbara Pogačnik, ki je samica in stanuje v hiši št. 3, umakniti iz stanovanja nekemu profesorju z družino. Ker pa tega ni hotela storiti prostovoljno, so prišli zvečer magistratne sluge, da jo siloma deložirajo. Čim pa jih je ženska opazila, se je zaklenila in zabarikadirala vrata s pohištvom. Na pomoč sta morala priti dva stražnika, ki sta nekoliko močneje potresla vrata. V tem trenutku je vzela Pogačnikova v roke samokres in pričela streljati. Strelji so padali v Ljubljano in torej niso bili ravno nevarni. Končno pa je profesor vendarle prišel do stanovanja.

Proti večeru je v nedeljo po celodnevem deževju planila nenadoma čez Ljubljano strašna vihra. V hipu je pomedla ulice in ceste in vsakdo je hitel, da pride v zatišje. Vihar je pripogibal dreve po vrtovih in lomil veje kar na debelo. Velika opustošenja je napravil posebno v Tivoliju. Ptice so preplašene iskale zavetja, vendar pa je silovita burja marsikatero ugonobila. Naslednji dan so našli sprehajalci v Tivoliju in Rožniku precej mrtvih pevk.

Vihar je zahteval tudi človeško žrtve. Koncem Latermanovega drevoreda, nasproti pivovarne Union, se je s strahovitim krahom odčesnila od enega izmed kostanjev velika težka veja, in sicer ravno v trenutku, ko je stal pod kostanjem 40 letni pekovski pomočnik Anton Repnik, doma iz Idrije ter uslužben pri peku Ivanu Okornu v Šiški. Veja je moža takoj pobila na tla in mu zadala na čelu veliko zevajovo rano. Prvi je nesrečnega opazil sodarski mojster Josip Tišler iz Šiške. Kasneje so ga ženske močile in skušale spraviti k zavesti. Ker pa je bilo vse zaman, je bilo o nesreči obveščena rešilna postaja. Nato je prihitel po ponesrečenca rešilni avto in ga odpeljal v bolnico. Rupnik je bil tamkaj sicer takoj operiran, vendar pa je bila vsaka pomoč zaman in je nesrečnej ob 1. uri ponoči umrl, ne da bi prišel k zavesti.

V Brodu pogorela tovarna. V Brodu na Savi je pogorela tovarna Kovinarske zadruge. Skoda je ogromna, ker je tovarna s stroji vred pogorela do tal.

Trije morilci ustreljeni. Na dvorišču kaznilnice v Kosovski Mitrovici so bili prošli petek ustreljeni seljaki Imerović, Ferad Sulja in Brajma Asama, ki so pred dvema letoma na bestialen način umorili žandarmerijskega poročnika Radosava Grobiča in njegovega njegovih orožnikov. Poročnik in orožnik sta bila umorjena pri izvrševanju svoje službe.

Težka nesreča na železnici. Na postajališču v Birčni vasi na Došenjaku se je pripetila težka nesreča. Na postajališču, kjer

sta se križala dva vlaka, je 45 let stari železničar Josip Poček skočil tako nesrečno iz vlaka, da je prišel pod drugi vlak. Kolesa so mu odrezala obe nogi. Pripadniko.

Umrlj v Ljubljani. Ivan Soklič, trgovec s klobuki, 69 let. — Vital Habe, sin tovarn. kovinskega strugarja, 3 mesece. — Fran Zavrl, železn. premikar, 23 let. — Gašpar Šivic, posestnik, 31 let. — Marija Jeraj, žena dohodarstvenega nadzornika, 57 let. — Fran Žurbi, delavec, 55 let. — Alojzij Glavač, dninar, 37 let. — Apolonija Veljkavrh, vdova železniškega kleparja, 61 let.

Roparski napad. — Dne 1. avgusta okrog šeste popoldne je šla soproga tehnika Risarja v tovarni inž. Buehla gospa Valjandič za vrto po stopnjakih v svoje stanovanje v drugo nadstropje. Pred vrati svojega stanovanja je naenkrat opazila dva možka, ki sta baš prišla iz stanovanja. V hipu sta zgrabila gospo, ji zamahila z robcem usta, povežala roke na hrbet, nato še noge in zbežala. Gospa je kljub temu prišla do sosedne stranke, kjer jo razvezali in se skupno podali v stanovanje, kjer so takoj dognali, da sta vlomilca odnesla nakita in perila v skupni vrednosti 3000 Din. Poleg tega stiča s petrolejem polila postelje in jih zažgala. Ogenj pa so takoj pogasil s Minimax-aparatom. Povod sta pustila vlomilca vse razmetano.

Samomor. V nedeljo 2. avg. zvečer se je vrgel pod vlak na koroški progi pri Magdalenskem parku narednik 32. art. polka Anton Geč. Kolesa so mu šla preko glave in mu jo popolnoma razmesarila.

in to v obliki preziranja. Ko smo namreč na seji razpravljali o plačih društvenih delegatov, so prišli nekateri z željo na dan, da bi plačali delegate po devet dolarjev na dan. Priporočilo je bilo takole:

Tukaj imamo nekaj članov, ki so zmorni voditi društvene zadeve na konvenciji, ali ti člani tega dela ne primejo izpod devet dolarjev na dan. Nekateri so se prišli z sugestijo na dan, da bi samo enega delegata poslali na konvencijo, pa tistega dobro plačali. Seveda najboljši bi bilo, da se jim da kar celo društveno blagajno, pa naj jo nesejo na konvencijo. To bi bili toraj naši narodnjaki, katerim je tako pri srcu S. N. P. J. in nje članstvo. Slišale so se precej trpke opazke, kakor naprimer: "Kaj bo zarukan coal miner!" — Ako bi ti ljudje premišlili bolje, bi ne izustili kaj takega. Zakaj od coal minerja bi se mnogi lahko naučili precej dobrih lastnosti, ki jih nimajo, in tudi ne izgleda, da bi si jih kdaj pridobili. Coal miner je tisti, kateremu se imamo zahvaliti še za ta borni zaslužek, katerega danes dobivamo. Coal miner's so tisti, ki so se največ borili in bili kruto preganjani za doseganje tega meзде. In sedaj, ko so skoro omagali pod kapitalističnim pritiskom, nekaj tudi radi izdaje od strani svojih voditeljev, pa so deželni še zaničevanja od tistih, ki bi jim morali biti hvaležni.

Zagovorniki devetdolarških delegatov naj premislijo, da ogromno število članstva S. N. P. J. naporno gara po deset in dvanajst ur dnevno za polovico tega, kar bi pa na njih priporočilo naši delegati dobili. Seveda mi smo vsaeno izbrali delegate iz svoje srede, na katere se moremo popolnoma zanesti v vseh slučajih, in ki so bili pri volji delati za tisto ceno, ki jim jo konvencija določi.

Jaz bi priporočal, da bi v bodoče ne prišlo do takega nasprotstva in prepiranja med nami, ampak bi bilo najbolje, da bi enkrat spoznali, da smo vsi enako sužnji kapitalizma in se tega tudi zavedali!

Pozdrav vsem delegatom S. N. P. J. Želim obilo uspeha! — Albert I. Kirn.

SLIKE IZ NASELDIN

Detroit, Mich. — Naj se tudi jaz malo oglasim iz avtomobilske metropole. Po dolgem romanju širom Unije, sem končno prišel v kraljestvo avtomobilov, kjer moram gledati, kako se drugi v avtomobilih vozijo, medtem ko si jaz po trotoarjih pete brusim.

Delamo še precej povoljno, ako primerjamo z delavskimi razmerami drugod. Kljub temu pa je še precej ljudi brez dela. Vzrok je, da ljudje silijo sem tamo, kot so nekaj Judje silili v obljubljeni dežel. Seveda vsi pa tudi tukaj ne morejo najti dela. Ljudje mislijo, da se v Detroitu samo mleko in med cedi. Kdor je naučen v kakšni stroki, je tukaj še precej plačan, ali naveden delavec, ako mu ni sreča mila, da bi dobil dele v Fordovih tovarnah, je prisiljen garati po nekaterih tovarnah po enajst in po enajst in pol ure ponoči za od štirideset do petdeset centov na uro. In še to se včasih jako težko dobi. Ravno sedaj precej najemljejo delavce v Fordovih napravah, ali mi ni znano, koliko časa bo to. Da se ne bi pa kdo sem zapeljal in potrošil še tiste borne cente, ki jih je z veliko težavo skupaj spravil, moram še to omeniti: Kdor hoče pri Fordu delo dobiti, mora sem priti in od tukaj pisati pismo ali poštno nakaznico, v kateri prosi, ako bi ga sprejeli na delo. (Mnogo jih tudi omeni svoje zmožnosti, ali to ni potrebno, ker ni nič drugega treba znati kot samo delati.) Ako potrebujejo delavce, mu pošljejo poštno dopisnico, s katero se mora zglasiti na "employment office" v teku osemindesetih ur. Šele potem, ako vidijo, da ga morejo porabiti, mu dajo delo.

Ker ravno pišem, naj malo omenim o našem društvenem napredku. Podpornih društev imamo tukaj dovolj, tako da ima vsakdo priliko, da se zavaruje za slučaj smrti ali bolezni. Mislim, da najbolj napreduje društvo št. 121 S. N. P. J., katero šteje čez štiristo članov in mislim, da precej čez sto članov v mladinskem oddelku. K temu napredku so precej pripomogli premogarji, ki se selijo v Detroit v velikem številu.

Žal pa ni opaziti sloge med premogarji in mestnimi delavci. Sploh ne vem, kaj je temu vzrok. Ali mogoče še niso prišli do spoznanja, da smo vsi enako sužnji kapitalizma in da se moramo vsi enako mučiti za borni kosček kruha. Žalostno je to, da se še danes najdejo ljudje, ki mislijo, da so kaj več od svojega sotrpina. Ko so bile volitve pri tukajšnjem društvu za delegate osme redne konvencije, je šele prišlo prvo nasprotstvo na dan.

IZ PRIMORJA

Smrtna kosa. V Nabežini pri Trstu je umrl Jernej Novak, doma iz Kostanjevice na Krasu. Pokojnik je bil star 65 let in po poklicu kotlarski mojster ter je bil v Nabežini splošno priljubljena oseba.

Akad. ferjalno društvo "Adrija" v Gorici naznanja interesantno, da sprejema prošnje za podporo, ki pa morajo biti opremljene z vsemi potrebnimi prilogami, samo do 31. avgusta. Podpore se bodo podeljevale v prvi vrsti tistim, ki so pridobili društvu kaj novih članov.

Žena ubila moža? V Gornji Voličini pri Slovenkijh goricah so našli v mlaki krvi mrtvega obcesti, oženjenega kočarja Fr. Ribiča. Po izvedbah žandarmerije ga je ubila njegova žena z motiko, ko sta se zvečer vračala od sosedu, pri katerem sta delala. Živela sta v vednem prepiru. Osumljeno ženo so orožniki izročili sodišču.

Smrtna kosa. V Košani je dne 27. julija izdihnil Jakob Požar v 79. letu svojega življenja.

Kri med fašisti v Hrenovici. Dne 26. jul. sta nedaleč Hrenovici patrolirala dva fašistovska miličnika. Iz neznanega vzroka sta se sprla ter si nekaj časa grozila z orožjem, dokler se nista naposled opogumila in začela resno streljati drug na drugega. Enemu je krogla iz puške zdrobila koleno, drugemu pa snela črepino. Slednji je kmalu nato umrl. Ranjenca z razbitim kolonom so prepeljali v bolnišnico, kjer se zdravi pod policijskim nadzorstvom.

Slovenska Narodna **Poljerna Jedinica**

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Calank; podpredsednik Andrew Vidrick, R. F. D. 7, Box 163, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertalk; upravitelj glasila Filip Godina.

FOROTNI ODSEK:
Martin Železnikar, predsednik, Box 276, Harberton, Ohio; Franos A. Taucar, 2887 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križančič, 18111 Nottingham, Ave. West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terfoll, Box 22, Strabana, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.; Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross Kans., za jugosloped. Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zah. John Golub, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Paul Berger, predsednik, 2653 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertalk, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zeje, 3439 W. 26th St., Chicago, Ill.

Zirružitelni odbor:
Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Josko Oves, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korespondence s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika so naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobse so naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V VEZEI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI so pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisrni na gl. porotni odsek se naj pošljejo na naslov: Martin Železnikar, Box 276, Harberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, spleti, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošljejo na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ALI CITATE
dobre knjige?
Tedaj naročite knjige Književne matice S. N. P. J.

Cloveku je potrebna duševna hrana kakor telesna. Največje zlo za delavca je neznanje. Cimbolj je delavec neveden, tembolj ga izkoriščajo od vseh strani. Dobra knjiga je največji sovražnik nevednosti in duševne teme. Delavec se mora učiti; vzeti si mora sam, česar mu ni dala revna šola. Citati mora dobre knjige.

Ako ste ukaželjni, če hrepenite po izobrazbi in duševnem razvedrilu, ako želite citati povesti iz delavskega življenja, spoznati nekatere naravne reance in če se hočete seznaniti s temeljnimi pogoji angleškega jezika, naročite si sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica	\$2.00
Zajedanci	1.75
Zakon biogenetije	1.50
Jimmie Higgins	1.00
Pater Malaventura	1.50

Kdor naroči Zajedance in Zakon biogenetije skupaj, dobi obe knjigi za tri dolarje.

Vse te knjige so lično in trpežno vezane. Poština je všteta. Naročilu priložite denar.

Naročila za vse gori omenjene knjige prejema

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

Druga izredna prilika za obisk dvojnega mesta!

Ne zamudite to izredno ugodno voljo ogledati si dva čudovita mesta severnega sopleja in obiskati svoja prijatelji.

NORTHWESTERN **SAMO \$7.00** tja in nazaj!
iz Chicago v

ST. PAUL-MINNEAPOLIS
V SOBOTO, 22. AVGUSTA

Ta znižana cena izletnih voznih listkov velja samo za **HITRI IZREDNI VLAK**

Odh.: Madison St., kolodvor 7:00 p. m. (stari čas). Prihod v St. Paul ob 6:55 a. m., v Minneapolis 7:30 a. m. Vrne se 23. avgusta. Odh. iz Minneapolis ob 6:00 p. m., iz St. Paula ob 6:35 p. m., prihod v Chicago ob 6:30 a. m. Polovična vožnja za otroke. Prtljaga se posebej ne sprejema.

Za vsake listke in polanila se obrnite na:
Ticket Offices:
148 E. Clark St., Tel. Dearborn 3223
411 225 W. Jackson St., Tel. Dearborn 3221
411 pa; St. Louisvor Madison in Canal sta.
Tel. Dearborn 2665.

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Zvonimir Kosem:

Gospodična Cecilija

L

Nič kaj posebno dobre volje ni bila tisti večer gospodična Cecilija. Medtem ko so ji drobni prstki skakljali po tipkah starinskega klavirja in izvajali neke sentimentalne arije, se je podilo v njeni ljubki kodroslasi glavi tisoč črnih misli, kakor da se je sprijo v njej tisoč črnih hudičkov, ki jih niti za trenutek ni mogla pregnati lepota južnega morja, tik pod nastežaj odprtim oknom samotne vile v daljavo šumečega, opasanega z zlatimi prameni zahajajočega solca. Pomislite—teden dni že se je nahajala gospodična Cecilija s svojo sestro Amalijo ob morju na počitnicah, pa se ji do sedaj niti eden vitez še ni približal, niti eden trubadur ji ni ponudil svojega bridkohtečega srca, kar bi brez dvoma lahko opravilo tudi brez ceremonij, brez tistega pesniškega padanja na kolena, polaganja levica na prsi in izteza-

nja desnice proti svojemu idealu, samo da bi se spak tako ali tako pridružil mlademu, življenja in ljubezni željnemu bitju, kakor je bila ona gospodična Cecilija! ... Kako ne bi bil potemtakem človek slabe volje? O, dolgočasni so ljudje pri morju. Bog nam pomagaj! Samo po krčmah sede, pije črno vino in kvartajo. Vse drugo jim je deveta briga.

"Pa da bi bila grda, nič ne bi rekla!" je udarila gospodična Cecilija jezno poslednjikrat po tipkah. "Ampak — mlada sem, lepa sem, bogata sem, pa sem vendar brez fanta! Strašno neoljubljano je življenje, da si dovoljuje z menoj take šale!"

Planila je pokonci, zavrtela se sredi sobe in se privrtela tako do velikega stenskega ogledala. In si je popravila svojo visoko frizuro, uprla roke v bok in napihnila šobico:

"V resnici — kakor solnček sem lepa! Ali dandanes so možiki tako brez okusa, da imajo, da imajo pri njih grde ženske več uspeha nego me krasotice!"

Gospodična Cecilija je imela

pri tem v mislih svojo sestro Amalijo. Z Amalijo je bilo namreč baš nasprotno. Njej je bila zvezda sreče naklonjena — takoj prvi dan njunega prihoda k morju se je zaljubil vanjo tako lep in srčan fantek, da si lepšega ni mogoče misliti. In to, to je bolelo gospodično Cecilijo najhuje.

"Mogoče se ta grdavi prav v temle trenutku poljubuje z njim!" je cepetnila z nožico in v oči so ji stopile solze. Sesedla se je na zofo poleg ogledala kakor kup nesreče. "Prav v temle trenutku jo on mogoče stiska k sebi grdobo, ona mu blaženo visi na vratu... A jaz sem kakor obsojena na smrt... sama moram biti v tej zatohli sobi... sama... sama..."

II.

Bog pa ima z nesrečnimi ljudmi včasih vendarle svoje usmiljenje in tako se je usmili tudi gospodične Cecilije. Niti prav dobro izjokala se še ni, ko se vrata odpro in vstopi gospod Nande, Amalijin srčani fantek, s korajžnim puščcem na klobu-

u in s še bolj korajžno viržinko v ustih.

"No, no, kaj pa je to, gospodična Cecilija? Jokali ste?"

Visok in lep, s smehljajočimi očmi, je stal pred njo in jo bistrostro motril.

"Ah, ne; si je otrla poslednjo solzo, in duhomušanost, najlepša ženska čednost jo je obšla pri pogledu na lepega fanta; "samo na svojega blagopokojnega strica, ki je bil tako nedopovedljivo dober z menoj, sem se spomnila, in polotila se me je sentimentalnost..."

Gospod Nande pa ni bil eden izmed tistih, ki verjamejo vsaki ženski besedi.

"Neveren Tomaž sem, gospodična Cecilija," se je sumljivo nasmajal, sedel na zofo poleg male navihanke in jo prijel za roko. "Rajše z resnico na dan, blaga gospodična: srce, srce — to bo tisti blagopokojni vaš striček, o katerem mi govorite... Mar nisem pogodil?"

Najprvo je bila nekoliko v zadregi in pogledala je lepega fanta skoraj s strahom, kakor čarovnika, ki mu ni nobena skrivnost prikrita. Ali kmalu se je opomogla.

"Pa naj bo ro vašem!" je zavrtela. "Ampak vi meni povejte, gospod Nande, kako to, da ste došli danes sami? Kje je Amalija, moja sestra?"

Kako se je zasmejal sladki fantek!

"Hm, hm, hm, to bi radi vedeli? No, Vam pa povem: spril sem se z jo, ona si je našla drugega kavalirja, jaz pa sem se napotil naravnost k vam, da se pomenimo kaj lepega!"

In jo je brez obotavljanja objel in stisnil k sebi.

"Oha! tako se pa nismo zmenili!" ga je krenila z belo ročico po obrazu. "Strašno ste poreden, gospod Nande! Kaj bi rekla teta Agata, ako bi se sedaj vrnila domov in nas zalotila takle na zofiji?"

Pa jo je gospod Nande takoj potolažil:

"Vašo teto Agato sem srečal na ulici in je rekla, da gre v kino. Amalija je odšla s svojim novim kavalirjem in se bo vrnila bog ve kdaj. Torej sva sama in brez skrbi, zlati moj keberček!"

Čudovito, kako je srčani deček znal pihati na srce!

"Pa kaj ste po poklicu, da znate tako lepo govoriti, gospod Nande?" je vprašala: In se ni genila z mesta, tako toplo in sladko ji je bilo pri arcu.

"Akrobat in pesnik brez posla vendar!" je razložil krasni deček. "Ampak — kako lepe, divne nožice imate, gospodična Cecilija!"

Vsa je drgetala, zaslanjaje si z dlanmi oči.

"Pet! Preveč ste poreden, dragi moj!"

On pa se je smehljaje nagnil do njenih ustnic.

"Samo poljubil te bom, dušica moja!"

In viržinka mu je padla iz ust na tla.

III.

Kajne, sedaj vas pa že strahovito muči radovednost, visokospoštovani in od teh v naglici na papir vrženih vrtic mogoče še sladko ginjeni čitatelji moji, kako se ta zagonetna povest o gospodični Ceciliji končava? Goto se bom komu zameril, ako butnem z resnico na dan — ali navsezadnje, kakor hladnokrvnen in flegmatičen romanopisec... kaj me briga svet? Njemu na ljubo ne bom lagal, nočem lagati in žeti lorovirih vencev!

Takole se končava ta zagonetna povest:

Drugo jutro prepeva gospodična Cecilija kakor škrjanček in piše obenem v svoj dnevnik sledeče:

"Nebeški dečko, ta gospod Nande! Če stejem na prste, je to moja deseta ljubezen v življenju, a prva v tem kraju in izvanredna po svoji kakovosti. Tako ne zna ljubiti noben možki na svetu kakor gospod Nande. On je naravnost božanstven. A kar mi pri njem najbolj ugaja, to je predrznost, rekla bi skoraj grobost. Samo zato me je osvojil takoj v prvi minuti. Stara, tisoletna resnica je bila zopet enkrat sijajno potrjena: Čim večji junak in falot je kdo, tem večji uspeh ima pri nas ženakah! Nič kaj posebno poetično se ne ališi to, ali — resnica je resnica. Me ženske ne maramo za poezijo, nam se hoče življenje, ljubezni, ljubezni! Zato se ženakom pesniki in meyarje nikakor ne približujte in

se učite od korajžnih fantov, da cincanje, izpraševanje, obotavljanje itd. pri nas ni v veljavi. Žensko ne izprašaj za ljubezen, ne govori ji o luni in zvezdah in drugih nebeških planetih, ne iztezaj proti njej roke in ne vzdihuj, marveč jo kratkomalo, brez obotavljanja ugrabi, vzemi, kakor je storil to z menoj sinoči gospod Nande, moj do sedaj najslajši fantek, ki ga ljubim iz dna srca in ga bom ljubila zvesto do groba."

BEOGRAD IMA 200.000 PREBIVALCEV.

Prebivalstvo jugoslovanske državne prestolice narašča naravnost z neverjetno naglico. Do čim je imel Beograd po zadnjem ljudskem štetju pred svetovno vojno samo 80.000 prebivalcev, jih šteje po najnovejši statistiki že 185.516. Prirastek znaša torej preko 100.000. Beograd pač ni več prestolica nekdanje akromne in male Srbije, temveč velike in vedno bolj se razvijajoče Jugoslavije.

Po zadnjem ljudskem štetju, ki je bilo izvršeno pred petimi leti, je štel Beograd 130.000 prebivalcev. V kratkem času po svetovni vojni je torej naglo narastel za 50.000 prebivalcev. Veliki dotok se je najbolj čutil leta 1921, ko je bila stanovajska kriza na vrhuncu. Od zadnjega ljudskega štetja l. 1920 je število prebivalstva naraščalo v enakem tempu. Po statistiki centralnega prijavnega oddelka šteje sedaj Beograd s Čukariko 185.516 prijavljenih oseb, všteti pa one, ki se samo začasno mude v Beogradu in one, ki se iz bodisi katerikoli vzrokov nočejo prijaviti, pa se z mirno vestjo lahko računa, da znaša celokupno prebivalstvo okoli 200.000.

V petih letih je torej Beograd porastel za nadaljnjih 70.000 prebivalcev, kar znači, letni prirastek 17.500. Tudi sedaj ni opaziti kake tendence padanja ali zastajanja nadaljnega naraščanja. Ako bo število prebivalstva naraščalo na enak način, kakor dosedaj, kar je zlasti opazno se na proporcionalno pomnoževanje tudi verjetno, potem bo Beograd čez 15 ali 16 let dosegel število pol milijona. To bi se zgodilo l. 1940 ali 1941.

Stvar, ki vzbuja v statistiki Beograda splošno pozornost, pa je velika razlika, naravnost nerazmerje, med moškimi in ženskimi številom prebivalstva. In ta nerazmernost še neprestano narašča in sicer na škodo moških. Po zadnji državni statistiki, ko je imel Beograd 130 tisoč prebivalcev, je bilo okoli 10.000 moških več nego žensk. Sedaj, ko je dosegla prestolnica že okoli

200.000 ljudi, pa je 22.616 moških več. S psihološke strani je zelo ugodna stvar. One so namreč bolj iskane in tudi bolj cenjene. Seveda pa je to stvar čisto lokalnega značaja, kajti celi državi je število žensk mnogo večje od moških. Le ena smešna izjema obstoja. Po krajinah je število moških večje samo v Bosni, kjer je največ muslimanov. Po čudni igri usode je moški torej ravno tam, kjer jim je dovoljeno mnogo ženstvo, s težavo pridejo komadeno. Kljub temu, da je v Beogradu več moških kakor žensk, pa kažejo zakoni naglo tendenco padanja. Ako bi se padanje nadaljevalo v istem razmerju, kakor v zadnjih petih letih, potem bi l. 1935 v Beogradu ne bilo več nobenega zakona. Vzroke padanja zakonov je iskati v prvi vrsti v materialnih razmerah ter v osebnih in društvenih zahtevah, ki so po vojni mnogo večje kakor so bile pred vojno. V zvezi s tem je tudi padanje morale in padanje porodov. Te razmere občutite najbolj ženske, ki so bile najbolj odvisne od zakonov. Zato so naglo pričele poplavljanje šole, univerze in pisarne. Njihov dotok se občuti posebno na univerzi, zlasti na filozofski fakulteti.

Z naglim naraščanjem števil prebivalstva pa se je Beograd seveda povečal in razširil tudi v drugih ozirih. To dokazuje najbolj ponosne velike stavbe podobne oblakomeru l. 1902, je imelo mesto 214, čez tri leta 225, leta 1921 309, sedaj pa je 460 ulic.

Glede na odlični prirodni položaj Beograda, na veliko bogastvo zemlje, ki je še neizrabljena, na kakor tudi glede na politični značaj, bo zavzel Beograd v bodočnosti nedvomno eno najvažnejših mest med evropskimi prestolicami. Na žalost pa si moramo procvtanje te-le prestolice zamišljati samo na podlagi statističnih kombinacij. Veliki in moderni Beograd bodo gledali le pravniki, v najboljšem slučaju vnuki.

NA PRODAJ JE

dobrodoša grocerija in mesnica s posestvom ali brez njega. Za ceno in druga pojasnila se obrnite na naslov: 4536 Joliet Road, Lyons, Ill. Telephone: Lyons 398.

NA PRODAJ JE POSLOPIJE

obstoječe iz 16 sob, pripravno za vsako obrt. Vse v najboljšem stanju in se nahaja v sredini mesta Sheboygan, Wis. Za ceno in druga pojasnila se obrnite do lastnika na naslov: Frank Remshak 635 Penna Ave., Sheboygan, Wis.

MEDVLADJE

SOCIALEN ROMAN.

Spisal Jože Pahor.

(Dalje.)

Popoldne je šla Stana s sestro in dečkom nekoliko iz mesta, ker je imela oddati narejeno šivanje. Prinašale so ji ženske, ki so se bile vrnile iz begunstva in se nastanile po lesenih barakah v predmestju. Počasni so si vrtovi spet opomagali in potrjena pridnost rok, trdo preizkušeni daleč od doma, je tu in tam delala čudeže. Ze se je nekaj pridelalo in kolikor bolj je naraščala draginja, toliko večje vrednosti je bilo, kar je dala ta razrita, s krvjo prepojena zemlja.

Stani so delo — pomagala ji je tudi sestra — plačevale ženske večinoma z živili in rodbini je bilo to precejšnje olajšanje. Delo je raslo, dekleti sta šivali od jutra do večera, življenje se je za spoznanje zboljšalo, vsaj glada niso več toliko trpeli.

Ko sta se dekleti vračali pod večer domov, sta dohiteli gospodično, ki se je šetala po stranski linati poti. Bila je v temnozeleni svilni obleki, s širokim, lahkim slamnikom na glavi, visoka in vitka, skoro prešibka. Okrenila se je, ko je čula korake za seboj, in Stana je opazila obraz, ki se ji je zdel znan. Pogledala je bolje, ko je dospela do nje in tuja se je nasmehnila. Bila je blondinka, čiste polti in lepih oči, da je človeka sprejetelo, ko jih je srečal. Še trenutek je Stana dvomila radi dragocene obleke, potem pa je stopila k nekdanji prijateljici in ji dala roko.

— Torej tudi ti že tukaj? — je vprašala. — Koliko časa pa? Zadnje, kar sem čula o tebi, je bilo, da ste v taborišču. Potem ni bilo več glasa. Torej ste se vrnili?

— Stariši so umrli v begunstvu. Vrnila sva se z malim bratom sama že spomladi.

— Umrli? — Da, to je bil strašen udarec. Še sama nisem mogla živeti, pa naj skrbim tudi za malega! In povrh še ono življenje v barakah! Saj se ne da povedati!

Stresla se je, kakor bi jo objel mraz. — Kdor ni videl, ne ve! — je dostavila. — Nisem mogla več, ubežala sem. In od takrat blodim okrog brez doma. V Zagrebu sem bila, preden sem se vrnila semkaj. Laže sem shajala, le udomačiti se nisem mogla.

Ozrla se je okrog, potem pa pokazala za dekletom, ki je razposajeno dvigalo v zrak dečka, lučaj pred njima!

— Sestra, kaj ne! Saj je ne utajiš, črna, krepka, čvrsta! Kako živite?

— Z upanjem na boljše! Zdaj s šivanjem, saj vidiš, — Stana je pokazala ovoj blaga, ki ga je nesla, — za silo, toliko, da ne stradamo!

— Tudi jaz sem šivala, pa ni šlo, ni se dalo živeti! Sebe bi že še prehranila, ampak brat! Da je le on imel, če sem tudi šla brez večerje spat! Otrok ne razume, kako je to, da ni kruha.

Dekle je govorilo zaupno kakor s sestro in Stani je bilo, kakor da je dolžnica radi vse te tople in skromne zaupnosti, tako v nasprotju z elegantno obleko. Sama ni vedela, kaj naj reče, in začela je izpraševati o dečku.

Tako sta šli proti mestu. Rožnati večerni oblaki so utonili v nebo, hlad se je spuščal z višini.

— V obrazu se nisi spremenila, — je menila Stana, — pač pa v značaju! Mnogo veseljša si bila včasih, nič te ni ugnalo.

— Seveda, ali sem poznala kako skrb? Saj nas je šele vojna vrgla v življenje, v ono trdo in neizprošno.

Stana ni odgovorila, le pomislila je. Ali ni bil prav v tem vzrok zrušenja mladega, nezkušene dekleta? V tem prehodu iz solnčnega dne v vtharen čas, ki ruši in podira vse, kar ni bilo globoko in na široko vkoreninjeno v tleh? Stana se dobro spominja součenke. Sama šala je je bila, sama porednost in lahkomišelnost! A vendar nič zlobe. Tudi se še spominja, kako je bila opravljena: vedno praznična, da so še one zahtevale nedeljsko obleko za šolo. Pa vedno drugačni trakovi v lasih! In vendar je bila le bci vpokojenega uradnika!

Zdaj je imela Stana čisto drugo bitje pred seboj. Življenje jo je osuvalo, grenko, sovražno življenje. Čim manj ga je poznala, tem trše se je znašalo nad njo, kako v zaameh! S široko odprtimi očmi je strmela vanje in se opotekala kakor v polzavesti. Bili so trenutki, ko je jokala in obupavala. Potem pa se je spet vzdigala in borila z njim, borbe nevajena.

Drugo bitje je imela Stana pred seboj, ponižano in izmučeno, tepeno od življenja. Skrb, grenkoba, strah pred bodočnostjo, razočaranje radi preteklosti, vse to se sicer še ni bilo razrelo v lep obraz, toda ždelo je spodaj nekje, da se prebije ven, kadar pride ura.

Dekle se je ustavilo, dala je Stani roko ter ji pogledala v obraz.

— Saj se bove še videli, — je rekla, — morda te kdaj običem!

— Veselilo me bo! — je odgovorila Stana, dekle pa se je vrnila nekam vznemirjena po isti poti, koder sta bile prišle.

Mrak je legel, ko je bila Stana doma. Silno se je ustrašila, ko ji je povedala sestra, da se je materi ulila kri in da ji je le s težavo pomagala. Mati je tako oslabela, da je morala leči in da odslej ni več vstala.

3.

Štirinajst dni pozneje, neko solnčno jesensko jutro, ko so se lastovke poslavljale, je tihp ugasnila. Tihp, brez bolečine, ob polni zavesti, morda s edino muko, kaj bo z njenimi dragimi. Velika tolažba ji je bila v teh poslednjih dneh dolgotrajnega hiranja Stana, njej je izročila v varstvo dokaj mirne ostale otroke. Videla ni več v njej dekleta, videla je ženo, ki je tudi najhujše ne upogne. Videla je to v njenih dejanjih. Čeprav sta padla na rodbino dva enaka strašna udarca obenem, očetova aretacija in materina bolezen, vendar ni Stana obupala. Hrana je bila sicer res skromna, a vendar redna in Stana je skrbelo, da so se tudi vsa opravila izvršila točno kakor prej. Starejši brat Joško se je zadnje čase celo zasebno učil predmetov trgovaške šole.

Dasi je bila Stana že zdavnaj sprevidela, da je mati neozdravno bolna, vendar ji je bila ta smrt kakor nož v srce. Vedela je, da je ta ločitev nasilna, da je smrt planila iz zasede, da trže žrtve le radi strašnega časa polnega zla in nesreče in prepojenega z zločini.

— Še dvajset, trideset let bi lahko živela, je dejala s solzami sestri, — pa so nam jo uropali!

Zgrudila se je na stol ob mrtvaškem odru in bridko ihtela.

S povešeno glavo je stopil tedaj starec v vežo in šel počasi, kakor da nese pol gore na ramenih, k odru, k mrtvi hčeri. Nikogar ni pogledal, ne besede ni rekel. Dolgo je stal pri vzglavju in arepo strmel v izmučeni, drobni obraz, nič več razžarjen od zavratne bolezni, temveč bel kakor vosek. Nihče se mu ni upal reči besede. Videti je bilo, kako mu je bilo moči.

Naposled je sedel in ostal tam do pozne noči. Ni govoril in ni tožil, vase je zapri bolečino in toliko hujša je bila. S silo ga je morala Stana spraviti spat, v mesto; na svoj dom bi ne bil prišel, slab je bil kakor otrok.

— Pri vsakem koraku je za mano nesreča, — je mrmral bolj sebi ko dekletu, — in kdor je blizu mene, je pod isto nesrečno zvezdo!

Premisljal je, ali Stana ga ni pustila iz hiše, moral se je udati.

— Ali si sporočila očetu? — se je spomnil. Brzjavila mu je, kakor je obvestila o smrti še nekega drugega, Rojnika. Naslednji dan očeta ni bilo. V svoji celici je sedel in gledal, kako se je zgoraj, pod stropom plazila živa svetloba, se vila nizdol in na drugi strani zopet navzgor in somorno govorila, da polagoma ugaša dan. Slak je zrl za njo in v arcu se mu je dvigal upor, silneje in silneje, da bi se s Samsonovo močjo zagnal v te nagrmadene sklade in jih prebil in prevrgel in se rešil strašne sužnosti. Toda težki skladi so se rezali njegovi moči kakor mrzel posmeh in ujetnik med njimi je bil majhen in nezaten in brez moči.

Očeta ni bilo, pač pa je prišel s predpoldanskim vlakom Rojnik v Gorico. Deset minut pozneje je že pozvonil pred Grudnovim stanovanjem. Sestra se ga je vidno razveselila. Odkar sta bili s mlado grofico pri njem, se nista bila več videla.

(Dalje prihajajo.)

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.